

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Pihla-Kaibaldi looduskaitseala

15.10.2025

Andres Miller

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Pihla-Kaibaldi looduskaitseala
KKR kood	KLO1000267
Asukoht (maakonnad)	Hiiu maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	1998 (praegune kaitse-eeskiri 2006)
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	0
loodusreservaatide kogupindala	0
sihtkaitsevööndite arv	3
sihtkaitsevööndite kogupindala	3666,42 ha
piiranguvööndite arv	1
piiranguvööndite kogupindala	150,16 ha
IUCN kategooria(d)	Ib, IV, VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Pihla-Kaibaldi loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	3816,57
Maismaa pindala (ha)	3816,57
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	85,98
Kaitsekorralduskava nimi	Pihla-Kaibaldi looduskaitseala kaitsekorralduskava 2017-2026, Põdrapao rohelise hiidkupra püsielupaiga kaitsekorralduskava 2017–2026, Kaitstavate soode tegevuskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2017-2026, 2016-2023
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	15.10.2025
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	varem hindamata
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	Kaibaldi liivik (Kaibaldi nõmm); asub Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmilal

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	Pihla-Kaibaldi looduskaitseala kaitsekorralduskava 2017-2026, Põdrapao rohelise hiidkupra püsielupaiga kaitsekorralduskava 2017-2026, Kaitstavate soode tegevuskava (2018. a liideti Põdrapao rohelise hiidkupra PEP Pihla-Kaibaldi LKA-ga)
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud $\geq 90\%$ väärtustele	KKK	info oli olemas ka nende liikide kohta, mis polnud veel kaitseväärtuseks (nt tinasamblik, hiidkupra, kuldking, kanakull, naarits, saarmas)
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud $\geq 90\%$ väärtustele	KKK	2010. a inventeeriti sooelupaigad ja metsaelupaigad; info oli olemas ka nende elupaigatüüpide kohta, mis polnud veel kaitseväärtuseks (nt liivikud, lubjavaesed niidud, madalsood, laialehised metsad, kuusikud)
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	RT, KKK	KKK koostamise ajal oli liikidest kaitseväärtuseks vaid soohiilakas ja kaljukotkas; praegu on kaitseväärtuseks 9 liiki, neist tetre KKK-s vaid mainitakse, kuid täpsemalt ei käsitleta
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - $\geq 90\%$ seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	2010. a inventeeriti nii soo- kui ka metsaelupaigad
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	pisi-tinasambliku seire enne ja pärast kasvukoha taastamistöid
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Kõik tuvastatud andmelüngad on täidetud.	EELIS	pisi-tinasambliku kasvukohti on pisteliselt kontrollitud
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	RT, KKK	survetegurid on tuvastatud kõigi KKK koostamise aegsete kaitseväärtuste puhul, lisaks ka hiljem lisandunud kaitseväärtuste puhul (erandiks teder)
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	inimtekkelised veerežiimi muutused; metsandus; militaar-tegevused ja muud inimsekkumised; looduslikud protsessid; rohumaade hülgamine	KKK;KKK;KKK;KKK;E ELIS, KKK	varasem looduslike vooluveekogude kraavitamine, metsade kuivendamine, turbatootmisala (nüüdseks suletud ja taastatud) kuivendamine mõjutab jätkuvalt paljusid liike ja kooslusi;piiranguvõõndis lubatud raied ohustasid mitmeid liike (nt kanakull, kuldking); nüüdseks on tsoneeringut muudetud;tuleoht ohustab tinasamblikku ja metsastunud luiteid (ajaloost on teada suured metsatulekahjud viimati XX sajandil, väiksem kaitseala naabrsuses XXI sajandi algul);liiviku kinnikasvamine ohustab tinasamblikku ja liivikut;kunagised pärandkooslused on kaua hooldamata olnud, kuid viimastel aastatel on veel säilinud niite osaliselt uuesti hooldama hakatud
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud ammendavalt või on selgitatud, et selliseid survetegureid ei esine.	RT, KKK	kaitseala on KKK ettepanekute järgi laiendatud, mh on piirikraavid kaitseala koosseisu arvatud, et neid kraave loodust säästvamalt hooldataks
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	RT, KKK	kaitse-eesmärgid on seatud kõigile kaitseväärtustele, nii KKK koostamise aegsetele kui ka praegustele (erandiks on teder)
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovivat seisundit. Sihtväärtused on kas kvantifitseeritud või ajaliselt piiritletud. / Konkreetseid eesmärgid on pooltel või enamal (50% - <100%) kaitseväärtustest.	KKK	nt soohilaka ja kaljukotka puhul on kaitse-eesmärgiks vaid elupaiga säilimine teatud pindalal
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT, KKK	selliseid kaitseväärtusi ei ole
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	RT, KKK	KKK seadis kaitse-eesmärke ka sellistele väärtustele, mis alles hiljem kaitseväärtuseks said
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	RT, KKK	pärandniidud ja liivik (koos pisi-tinasamblikuga)
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele. Kõik meetmed on SMART.	KKK	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei ole asjakohane (teadaolevalt puudub vajadus tegevusteks väljaspool piire)	KKK	KKK arvestas kaitseala plaanikohase laiendamisega, kuid tegevusi lisanduval alal ette ei näinud
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	KKK	
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Jah, välja saab tuua puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes.	eksperdiarvamus	kuidas kõige mõistlikumalt säilitada liivikut ja pisi-tinasambliku kasvukohti (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire võimaldab hinnata poolte või enama (50%-<100%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	EELIS, KKK	sooheelaka kohta puudub uuem teave täiesti, samuti kaljukotka kohta; KeA enda töötajate tehtav tulemusseire on teiste tööülesannete tõttu valdavalt tegemata (ning edaspidi sellele panustada ei tasu)
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	võimalusel tuleb soovitud inventuurid sisse tellida	eksperdiarvamus	KeA töötajate ise tehtavatele vaatlustele ei saa lisandunud muude tööülesannete tõttu enam loota (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	RT, KKK	uuendati kaitsekorda ja laiendati kaitseala (muudatused jõustusid 2018. a)
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	eksperdiarvamus, KKK	kaasata püüti kõiki võimalikke asjalisi; toimus 2 kaasamiskoosolekut, millel osales nii ametnikke kui ka eraisikuid, konsulteeriti ka teadlastega (nt naaritsa osas); (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	eksperdiarvamus, KKK	KKK koostas PKÜ; kaasati SA Lutreola, RMK, jahimehed, Keskkonnainspeksioon, KOV-id, ratsamatkade korraldaja jne; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Ei - konflikte ei tekkinud	eksperdiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud pool-looduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK	KKK pärandniitude taastamist ette ei näe, küll aga säilinud niiduosa hooldamist; 2020. a on võsast taastatud 4,13 ha niitu ja 2021. a on freesitud kände samal niidul (4,13 ha)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaikad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	eksperdiarvamus, KKK	loodusliku veerežiimi taastamine oli KKK-s ette nähtud aastatel 2021-2023, kuid projekt valmis alles 2025. a; (piirkonna kaitseplaneerija teadmine)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde elluviimise seis?	Üle poole (50-90%) hooldusest vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	EELIS, KKK	KKK nägi ette 6 ha hooldamise; alates 2023. a on hoolduses 5,97 ha; EELIS-e järgi on niitu 6270* kaitsealal 6,62 ha ja lisaks puisniitu (6530*) 4,36 ha
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde elluviimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	RMK, KKK	KKK-s 2019. aastaks planeeritud pisi-tinasambliku kasvukoha taastamine tehti ära 2021. aastal
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamineetmed jms) elluviimise seis?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on elluviidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	RMK, eksperdiarvamus, KKK	KKK nägi ette liivikute taastamise 30,5 ha ulatuses aastatel 2018-2021 ja see tehti ära 2019. aastaks pindalal 34,25 ha; KKK-s ette nähtud luitemetsade looduslikkuse taastamisest loobuti, kuna metsamajanduslike võtetega saavutatav ei oleks parem juba loodusliku arenguga saavutatust; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	loobuti luitemetsade looduslikkuse taastamisest; hilinevi püüdnud koosluste hooldusse võtmisega, loodusliku veerežiimi taastamisega ja pisi-tinasambliku kasvukoha taastamisega	RMK, EELIS, KKK, eksperdiarvamus	luitemetsade looduslikkuse taastamisest loobuti, kuna hakati kahtlema taastamise tulemuslikkuses; hilinevite põhjused on ilmselt bürokraatlikud; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on elluviidud?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on elluviidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	EELIS, eksperdiarvamus, KKK	riiklikud seired eeldatavasti valdavalt toimuvad, tulemusseire toimus pisteliselt, sest KeA töötajatel puudub seleks vajalik ajaressurs; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on elluviidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	RT, eksperdiarvamus, KKK	kaitse-eeskirja muutatused jõustusid 2018. a, KKK vahehindamine on tegemata
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on elluviidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	MaRu, KKK	KKK näeb ette 22 kaitseala piiritähist, 8 infostendi, 11 tuleohumarki ja 3 sissesõidu keelumarki; külastustaristu kaardirakenduse järgi on paigaldatud ja korras 17 piiritähist ja 4 infostendi, ka parkla on rajatud (liivikust läänes); 11 tuleohumarki ja 3 sissesõidu keelumarki on alles planeerimisel; kaitseala läbib RMK matkatee ja rattatee (mida KKK ette ei näinud)
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks elluviidud sellised kaitse-eesmärgid toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	ei ole teada	eksperdiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija arvamus)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poolte (50-90%) (indikaator)liikide seisund on stabiilne või paranenud.	EELIS	kaljukotka, tedre ja soohilaka seisund on halvem, kauni kuldkinga ja pisi-tinasambliku seisund on ilmselt parem, euroopa naaritsa, roheline hiidkupra, kanakulli ja saarma seisund on endine; (Tableau ei andnud täiendavat sisendit)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	kaljukotka, tedre ja soohilaka	EELIS	kaljukotkast ja soohilakat pole kaitsekorraldusperioodil kohatud (info puudub), tedre on varasemast oluliselt vähem kohatud (info on vähenenud); kaljukotka 2001. a leitud ja 2014. a varisenud pesa arhiveeriti 2018. a
väljundid	tulemused	Kui alla 90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja liikide seisundi halvenemise põhjused ja/või, millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	kaljukotka kadumise üheks põhjuseks võib olla tema saakloomaks oleva tedre arvukuse arvatav langus; tedre arvukuse languse põhjusteks võivad olla elupaikade kvaliteedi langus (sh Pihlassoo metsastumine) ja röövlus; soohilaka seisundi arvatava halvenemise põhjuseks võib olla andmete puudumine, aga ka Pihla raba kuivendamisest ja kaevandamisest tulenev kasvukohtade seisundi halvenemine	Kaljukotka (Aquila chrysaetos) kaitse tegevuskava (2018), Tedre (Tetrao tetrix) kaitse tegevuskava (2015), Soohilaka (Liparis loselii (L.) Rich.) kaitse tegevuskava 2012-2016 (eelnõu)	vaja oleks alustada loodusliku veerežiimi plaanitud taastamisega, reguleerida väikekiskjate (rebane, metsnugis, kährrik) arvukust, teha soohilaka inventuur
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku (≥90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või on jäänud samaks.	EELIS, KKK, Tableau	elupaigatüüpidele vastava ala pindala on küll vähenenud ja on varasema 3377 ha asemel 3338 ha, kuid see tuleneb andmete korrastamisest ja degradeerunud looduslike elupaigatüüpide (varem 787 ha) andmete täpsustamisest; koosluste seisund on paranenud ja andmestik täpsustunud; vähenemine on põhjustatud ka asjaolust, et ELF-i soode inventuur ei kajastu kihil natura_ elupaik
väljundid	tulemused	Kui ≥90% elupaikade seisund on sama või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	kaitsekorra ajakohastamine (kaitseala laiendamine ja tsoneeringu muutmine), liiviku taastamine, pärandniidu taastamine ja selle majandamise taasalustamine	EELIS, RMK, eksperdiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	pindala on vähenenud tüüpidel 2180, 7110*, 7230, 9080* ja 91D0*, kuid see tuleneb andmete täpsustumisest, mitte koosluste seisundi halvenemisest	EELIS, KKK, Tableau, eksperdiarvamus	vähennemine on põhjustatud ka asjaolust, et ELF-i soode inventuur ei kajastu kihil natura_ elupaik; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on hea või paranenud	ELME	hea (7,73 palli 10-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on hea või paranenud	ELME	hea (87,60 palli 100-palli skaalal)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Jah, on tuvastatud kaitsekorra rikkumisi	OKAS	kontrollreide kaitsealale on tehtud üsna süsteemselt, mis on väga hea
väljundid	tulemused	Kas tuvastatud ala kaitsekorra rikkumistel võib olla (oluline) mõju ala kaitseväärtustele?	Ei, rikkumistel ja/või selle tagajärgedel ei ole teadaolevaid (olulisi) mõjusid kaitseväärtustele	OKAS	ATV-de ja maasturitega Kaibaldi liivikul paarutamine ühest küljest kahjustab sealset kooslust, kuid teisest küljest aitab liivikut säilitada; väljaspool liivikut sõitmine, eriti soos, vaid kahjustab kooslust
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Jah	eksperdiarvamus	kehtiva kaitse-eeskirja muudatused jõustusid 2018. a ja on veel suhteliselt ajakohased; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Jah	RT, EELIS	kaaluda tasuks kaljukotka eemaldamist ja puisniitude lisamist kaitseväärtuste hulka
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	seoses ELF-i 2022. a ettepanekuga moodustada Hiiumaa rahvuspark, on plaanis tulevikus kaitseala laiendada	eksperditeadmine	(piirkonna kaitseplaneerija info)

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	%
Üldskoor:	101	87	86,1%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	16	88,9%
Survetegurid (planeerimine)	9	9	100,0%
Eesmärgid (planeerimine)	9	8	88,9%
Meetmed (planeerimine)	6	6	100,0%
Sisendid (rakendamine)	9	5	55,6%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	21	15	71,4%
Tulemused (väljundid)	20	19	95,0%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	42	39	92,9%
Rakendamine	15	11	73,3%
Väljundid	41	34	82,9%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitseseadusest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitselisi eesmärke.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaaralad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate = U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX